

Absence lesních pláští představuje ekologickou past pro jasoně dymnivkového

Jasoň dymnivkový patří ve střední Evropě k ohroženým motýlům a jeho úbytek je spojen s významnými změnami v lesním hospodaření, jako je zalesňování jehličnatými kulturami nebo upuštění od výmladkového hospodaření. V České republice vymizel ve dvou třetinách svého historického rozšíření a jeho výskyt zůstal omezen na 14 vesměs izolovaných populačních systémů. Při demografickém studiu jedné z nejrozsáhlejších populací byl pozorován zajímavý jev – desítky jasonů se vyskytovaly na intenzivně obhospodařovaných polích mimo lesní biotopy. Autoři uvádějí, že obecný vzhled krajiny je pro chování jasonů určující spíše než výskyt živných a nektaronosných rostlin. Jakékoli otevřené prostory v blízkosti obývaného lesního prostředí mohou potom přitahovat dispergující samce bez ohledu na vhodnost prostředí. Z pohledu jasoně dymnivkového proto představují ostré přechody les – pole ekologickou past. Ochranařský závěr je zřejmý: kromě zachování otevřeného lesního prostředí je pro ochranu světlomilných lesních druhů motýlů důležité obnovit široké a strukturně bohaté lesní pláště. Vhodnými opatřeními je ponechání neobhospodařovaného pásu pole ladem, otevření lesního pláště odstraněním křovin a snížením stromového zápoje nebo vytvoření výmladkově obhospodařovaného pásu při okraji porostu.

Využitelné výstupy:

Jasoň dymnivkový patří ve střední Evropě k ohroženým motýlům. Jeho úbytek je spojen s významnými změnami v lesním hospodaření, jako je zalesňování jehličnatými kulturami nebo upuštění od výmladkového hospodaření. V České republice vymizel ve dvou třetinách svého historického rozšíření a jeho výskyt zůstal omezen na 14 vesměs izolovaných populačních systémů. Při demografickém studiu jedné z nejrozsáhlejších populací byl pozorován zajímavý jev – desítky jasonů se vyskytovaly na intenzivně obhospodařovaných polích mimo lesní biotopy. Tato stanoviště byla zjevně nevhodná pro sání nektaru i pro patrolování samců.

Výskyt jasoně dymnivkového závisí na přítomnosti otevřených prvků v listnatých lesích, jako jsou paseky, široké osluněné okraje a lemy silnic. Samice kladou vajíčka na živné rostliny – několik druhů dymnivek (dymnivka nízká, d. bobovitá, d. plná).

V květnu a červnu 2005 byla při studiu populace jasoně v Milovickém lese na jižní Moravě použita metoda zpětného odchyty. Až do druhé světové války byl les obhospodařován výmladkově, v současnosti se zde vyskytuje obora pro zvěř.

Desítky exemplářů se vyskytovaly na pšeničných polích sousedících s lesem. Přechod pole/les je zde ostrý, přerušovaný pouze nevýrazným osluněným okrajem. Nejbližší stromové prvky se nacházejí 2 km daleko. Jasoni se vyskytovali ve 200 metrů širokém pásu, asi 1 km podél hranice les/pole. Denní početnost byla odhadnuta na 240 jedinců, 90% odchyťů byli samci. Většina samců vykazovala jasné známky patrolovacího chování, létali sem a tam nízko nad polem. Činnosti před odchycením se nelišily od jedinců odchycených v lesním prostředí. Z toho vyplývá, že jasoni nejspíše vnímají toto prostředí jako svůj biotop nikoli jako nevhodné prostředí, které je potřeba překonat.

Je nepravděpodobné, že jasoni navštěvovali pole kvůli sání nektaru. Na poli se vyskytovaly pouze dvě vhodné rostliny – nízká početnost violky rolní a hluchavky nachové oproti sedmi rostlinám v lese. Autoři proto došli k názoru, že patrolující samci nejsou schopni rozlišit vhodný biotop od nevhodného. Pokud je obecný vzhled krajiny pro chování jasonů určující spíše než výskyt živných a nektaronosných rostlin, pak jakékoli otevřené prostory v blízkosti obývaného lesního prostředí mohou přitahovat dispergující samce bez ohledu na vhodnost prostředí. Z pohledu jasoně dymnivkového proto představují ostré přechody les/pole ekologickou past. Když se rozptýlující se jedinci dostanou na lesní okraj, mohou jej vnímat jako lesní plášť nebo travnatý lem, tj. biotop, který „by tam normálně měl být“. To samé platí pro lesní biotopy, jako jsou paseky ošetřené celoplošnou orbou.

Ochranařský závěr je zřejmý: kromě zachování otevřeného lesního prostředí je pro ochranu světlomilných lesních druhů motýlů důležité obnovit široké a strukturně bohaté lesní pláště. Vhodnými opatřeními je ponechání neobhospodařovaného pásu pole ladem, otevření lesního pláště odstraněním křovin a snížením stromového zápoje nebo vytvoření výmladkově obhospodařovaného pásu při okraji porostu.

[mnemosyne1.jpg](#)[1]

[mnemosyne2.jpg](#) [2]

Zdroj: Konvicka M., Vlasanek P., Hauck D. 2010: Absence of forest mantles creates ecological traps for *Parnassius mnemosyne* (Papilionidae). *Nota lepidopterologica* 29 (3/4): 145-152.

http://www.soceurlp.eu/tl_files/nota/bd29_2/02%20Konvicka_final.indd.pdf

Zadal: Jiří Pokorný

URL zdroje: <http://forumochranyprirody.cz/absence-lesnich-plastu-predstavuje-ekologickou-past-pro-jasone-dymnivkoveho>

Odkazy:

[1] <http://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/mnemosyne1.jpg>

[2] <http://forumochranyprirody.cz/sites/default/files/mnemosyne2.jpg>